

Национални савет за културу је на својој Шестој редовној седници, одржаној 1. фебруара 2012. године, усвојио извештај Егона Савина о стању у српском позоришту и донео закључак да Министарство културе, информисања и информационог друштва треба хитно да покрене поступак за доношење посебног Закона о позоришту.

## СТАЊЕ У СРПСКОМ ПОЗОРИШТУ

Због одсуства пажње надлежних инстанци уметнички живот Србије, а самим тим и позоришта, као репрезентативног елемента овдашње културне стварности, озбиљно је доведен у питање.

Све интензивнија комерцијализација репертоара наших позоришта, као последица снажног притиска да театри буду изложени законима тржишта, као и све мања брига свих нивоа државе за материјално стање у овдашњим театрима – од одсуства улагања у театарску инфраструктуру која пропада, а не обнавља се, преко радикалног смањења буџета намењеног за продукцију нових представа, до бедног материјалног положаја запослених у позориштима – угрожавају елементарно функционисање домаћих театара.

Упркос постојању новог Закона о култури, који није у довољној мери уважио специфичности начина на који функционишу позоришта, држава још увек нема прецизно дефинисану културну политику, а самим тим ни артикулисане механизме који би омогућили реализацију државне стратегије како на плану културе уопште узев, тако и у сфери позоришне уметности.

Све мање новца се издваја за продукцију, а у околностима када позоришне управе најчешће саме морају да решавају проблеме дотрајале грађевинске и техничко-технолошке инфраструктуре, позоришта морају да производе јефтине, комерцијално исплативе представе, с малим бројем учесника, с најједноставнијим декором и јефтиним костимима.

То гуши уметност, приморава ауторе репертоара и представа да избегавају сваку врсту ризика. У таквим околностима све је мање позоришта која се усуђују да на репертоар ставе дела драмске класике, Шекспира на пример, али и да своје сцене отворе за младе драмске писце, непроверене редитеље и младе глумачке снаге.

А без младих аутора, свежих идеја, нове енергије и права на грешку, без прихватања ризика, без исказане смелости, свака уметност, па и позоришна, осуђена је на постепено али сигурно одумирање.

Места која су искључиво намењена за опстанак позоришне уметности морају бити заштићена законом. У Закону о култури нигде не стоји изричита забрана промене намене ових објеката. Напротив, у току је масовно издавање ових простора за кафиће,

цвећаре, парфимерије, кладонице... Неки Домови културе у Србији већ су адаптирани у дечје вртиће.

Култура је људско право базирано на добрима која су наше заједничко богатство. То не подразумева само Домове културе, позоришта, галерије и библиотеке, већ и тврђаве, паркове, обале и друге амбијенталне целине које су биле или могу постати простор уметничке чаролије. Сви ови простори и објекти били су донедавно у државном власништву. Шта ће бити сутра, када пређу у руке локалних власти? Овај груби процес издавања и распродаје културних добара потребно је хитно законски онемогућити и вратити им њихову основну намену, а то је производња и приказивање уметничких садржаја.

Позориште је одувек било један од најсложенијих, најцеловитијих и најефикаснијих начина на које било која држава може себе, своју културу, уметност и идентитет да репрезентује на међународном плану. О томе, поред осталог, сведоче својевремена тријумфална инострана гостовања Југословенског драмског позоришта, Народног позоришта у Београду, Атељеа 212 или Српског народног позоришта у Новом Саду, али и Битеф или Стеријино позорје – фестивали који су били спона наше позоришне продукције и света.

Донедавно Београд је био јасно видљив на културној мапи Европе. Имали смо разноврсну и квалитетну понуду премијера, концерата, изложби, као и гостовања врхунских иностраних уметника. Данас је Београд ван граница Србије познат по угоститељским објектима, новокомпонованој музици и новогодишњим рок концертима финансираним из градског буџета за културу.

Давно преживљени социјалистички модел устројства наших културних институција довео је до следећег парадокса: да су буџетска издвајања за позориште у последње четири године готово иста, а средства за производњу представа десетоструко умањена.

У овој години већина београдских позоришта ће имати две или једну премијеру, нека ниједну, а Југословенско драмско позориште неће имати довољно средстава нити за нормално функционисање зграде.

Наш Закон о култури је очигледно немоћан и недостатан. **Нужно је доношење посебног Закона о позоришту који би омогућио:**

- прилагођавање постојећих прописа специфичностима позоришне делатности
- прелазак на систем уговора (1-3 године)
- промену начина избора руководиоца у установама културе

О тачности наведених тврдњи најречитије сведоче искуства држава које, пролазећи кроз транзицију, нису успеле да сачувају властити театарски живот. На другој страни су државе које су промишљеном и системском бригом за позориште, свесном и

конкретном подршком појединим театрима обезбедиле квалитет и континуитет позоришног стваралаштва. Самим тим, оне су обезбедиле очување властитог културног наслеђа, традиције, језика, као и међународну афирмацију својих уметника и свог културног идентитета.

Национални савет за културу позива Министарство надлежно за културу да иницира доношење Закона о позоришту, који би омогућио преживљавање позоришне уметности у Србији и заштитио позоришне уметнике, од којих се с правом очекује да стварају дела која ће, и на домаћој сцени и на међународном плану, потврдити аутентичност и квалитет српског позоришног наслеђа, обезбеђујући му будућност за генерације које долазе.